

Het vogeljaar 2024

Net als in de voorbije jaren werden ook in 2024 heel wat vogels gemeld via www.waarnemingen.be. Vaak gaat het om algemene soorten, maar ook enkele erg bijzondere soorten werden gezien. In dit verslag volgt een overzicht van de meest spectaculaire waarnemingen in het Mechels Rivierengebied. Deze regio omvat (delen van) Bonheiden, Boortmeerbeek, Duffel, Haacht, Kampenhout, Kapelle-op-den-Bos, Keerbergen, Mechelen, Putte, Rumst, Sint-Katelijne-Waver, Willebroek en Zemst. Concreet gaat het om de regio van waarnemingswebsite 'Natuurstudiegroep regio Mechelen' (<https://mechelen.waarnemingen.be/>).

In 2024 werden in de regio **221 vogelsoorten** herkend. Daartoe behoren drie nieuwe soorten die hier voorheen nooit werden gemeld: de Morinelplevier, de Oehoe en Alpenheggenmus. Hieronder volgt een uitgebreid overzicht.

Op 2 februari dook op AWW5 Eeckhoven een **Rotgans** op. Tot 7 april werd deze vogel nog regelmatig waargenomen in de omgeving van het Zennegat. In de loop van november werd meermaals een **Kleine Rietgans** opgemerkt in een groep Kolganzen die zich tussen Heindonkpolder en de GGG's (Zennegat en Battenbroek) verplaatsten. In januari werden verschillende **Toendrarietganzen** gezien. Meestal ging het om kleine groepjes, die vooral in de omgeving van het Zennegat opdoken. Begin november werd opnieuw een exemplaar waargenomen tussen de Kolganzen in de GGG's van Battenbroek en Zennegat.

Figuur 1: Een Rotgans te GGG Battenbroek (4 februari).

Over de Dijle in Muizen werden op 24 oktober zes doortrekkende **Kleine Zwanen** waargenomen.

Gedurende het najaar waren er vier meldingen van **Krooneend**, waarvan de grootste groep uit 5ex. bestond (31/12: Mechelen). Voor het eerst sinds 2021 dook nog eens een **Witoogend**

op in de regio (30/12: Eglegemvijver, Hombeek). Op 16 december 2023 werd een **Grote Zee-eend** opgemerkt op de Grote Vijver van Walem. Deze vogel bleef nog tot 4 januari aanwezig. Een **Zwarte Zee-eend** werd op 1 februari waargenomen op AWW5 Eeckhoven. **Nonnetjes** werden gedurende de maand januari en december onder meer gemeld op de AWW bekkens en op de Grote Vijver van Walem. Telkens ging het om individuen. Van 20 januari tot 12 februari pleisterde een **Middelste Zaagbek** op de Grote Vijver van Walem. Op 11 november werd 1ex. gezien op AWW5 Eeckhoven.

Van mei tot augustus werden op verschillende locaties **Kwartels** gemeld. Haacht vormde een belangrijk bolwerk.

Op 15 mei werd een **Nachtzwaluw** gefotografeerd te Boortmeerbeek.

In de loop van april tot juni werden baltsende **Zomertortels** gehoord in de omgeving van het Zennegat. Het is niet duidelijk of ze hier zoals de voorbije jaren nog tot broeden kwamen.

De veldwaarnemingen van **Porseleinhoen** in de regio waren beperkt. In april en augustus-september werden enkele exemplaren gezien en gehoord in GGG Zennegat en Haacht – Spoelberch. Opvallend zijn de ringvangsten van 16 individuen in het Bos van Aa – Omwalling (Zemst) gedurende augustus-september.

Kraanvogels beleefden een topjaar in de regio. Er waren 87 waarnemingen (waaronder wel wat dubbeltellingen) gedurende de voorjaars- en najaarstrek. De eerste melding kwam uit Haacht, waar op 7 februari 4ex. zuidoostwaarts trokken. Een laatste groep trok op 9 december over Planckendael. De grootste groep bestond naar schatting uit 150ex. en vloog op 9 maart in noordelijke richting over Boortmeerbeek en Rijmenam.

Figuur 2: Kraanvogels boven Leest (8 maart)

De **Roodhalsfuut** die al sinds 19 februari 2023 op AWW5 Eeckhoven verblijft, is ook nu doorheen het hele jaar gemeld. Van 15 maart tot 16 april en op 19 december was een **Kuifduiker** aanwezig op AWW5 Eeckhoven.

Het leek een mooi jaar te worden voor **Steltkluit** in de regio. In mei kwam een koppel tot broeden in de Battelaer. Door de stijgende waterstand in het gebied werd het nest echter verlaten.

Steltlopers die tijdens het voor- en najaar werden waargenomen zijn onder meer **Zilverplevier**, **Goudplevier**, **Regenwulp**, **Wulp**, **Grutto**, **Bokje**, **Zwarte Ruiter**, **Krombekstrandloper** en **Temmincks Strandloper**. Telkens ging het om doortrekkers waarvan sommigen kortstondig pleisterden. Zoals de voorbije jaren zijn de meeste van deze soorten gezien in de omgeving van het Zennegat.

In 2024 werd voor het eerste een **Morinelplevier** gezien in de regio. De waarneming dateert van 6 september. Waarschijnlijk gaat het om een vogel die kortstondig pleisterde op de akkers te Leest en uiteindelijk in zuidwestelijke richting doortrok.

Op 1 (Zennegat) en 8 mei (Battenbroek) trok telkens een individuele **Reuzenster** in noordoostelijke richting door de regio. In de periode eind april-mei en augustus werden **Zwarte stern** gezien boven de plassen van AWW3, de omgeving van het Zennegat en het Bos van Aa. Op 15 en 16 april pleisterde een **Noordse Stern** op AWW3 te Duffel. Waarschijnlijk is dit een soort die (bijna) jaarlijks doortrekt. De moeilijkheid ligt er echter in ze te onderscheiden van de veel algemenere visdieven.

Figuur 3: Noordse Stern op AWW3 te Duffel (16 april).

Figuur 5: Overvliegende IJsduiker over het Zennegat (24 maart).

Zwarte ooievaar beleefde met acht waarnemingen een goed jaar (1x mei; 7x augustus-september). Het ging om enkelingen en eenmaal om een trio. Steeds ging het om doortrekkers die hooguit even kort bleven hangen.

Figuur 6: Een Zwarte Ooievaar boven het Zennegat (5 augustus).

In de periode mei tot augustus werd heel sporadisch **Woudaap** gemeld in het Mechels Broek. Op 15 augustus werd er bovendien een eerstejaarsvogel geringd. Op 30 juli werd een adult mannetje gezien in het Broek De Naeyer (Willebroek). Van mei tot september werden enkele individuele **Kwakken** gezien doorheen de regio. Waarschijnlijk bleef geen enkele van deze vogels langdurig pleisteren.

Op 18 december werd een **Ralreiger** opgemerkt in het Broek De Naeyer. Deze bleef ook na de jaarwisseling nog aanwezig. Niet alleen is dit nog maar de tweede waarneming van de soort in de regio (Eerder dook er één op in het jaar 1998, waarschijnlijk niet toevallig ook in het Broek De Naeyer), voor gans België is het bovendien de eerste decemberwaarneming ooit van deze soort. Doorgaans worden Ralreigers tijdens het vroege voor- of najaar of gedurende de zomer gezien.

Doorheen het jaar en overal in de regio zijn **Koereigers** gezien. Meestal ging het om individuele vogels. Op 14 oktober werd een groep van 19ex. gezien in het Robbroek (Mechelen). Verschillende **Purperreigers** werden opgemerkt tijdens de voor- en najaarstrek.

Zowel in het voorjaar als in het najaar trokken verschillende roofvogels door de regio. **Visarenden, Rode en Zwarte Wouwen** trokken zoals gewoonlijk regelmatig door. Op 13 mei trok een **Steppiekiekendief** over GGG Zennegat. Op 13 en 30 augustus trok een **Grauwe Kiekendief** respectievelijk over de Battelaer en Sint-Katelijne-Waver. Op 17 juli werd een **Dwergarend** over Heffen gemeld.

Op 23 maart en 29 april werd in respectievelijk GGG Zennegat en in Battenbroek een pleisterende **Velduil** gezien. Voor het eerst werd een **Oehoe** gemeld in de regio. Het ging om een koppel dat zich in de loop van februari liet horen op het grondgebied van Zemst.

Op 10 april dook in Leest een **Hop** op. De vogel werd er gedurende de dag door meerdere waarnemers gezien. Algemeen vertoont de hop in België een stijgende tendens, met zelfs enkele zeldzame broedgevallen tot gevolg. Voor de regio blijft het voorlopig een zeldzaam gegeven waarbij de afgelopen jaren slechts een handvol vogels opdoken.

Figuur 7: In Leest liet zich een Hop zien (10 april).

Op 12 mei werden drie doortrekkende **Bijeneters** gemeld boven Rijmenam.

Voornamelijk in de periode augustus-september werden enkele individuele **Draaihalzen** waargenomen doorheen de regio.

Tijdens de eerste helft van september werden een drietal doortrekkende **Roodpootvalken** gemeld in de regio (Rijmenam, GGG Zennegat, Mechels Broek). Ook **Smellekens** trokken tijdens het voor- en najaar in kleine aantallen door.

In de loop van mei werden op verschillende plaatsen in de regio zingende **Wielewalen** gehoord.

Een drietal koppels **Grauwe Klauwier** ondernam een broedpoging in de regio (Mispeldonk, Mechels Broek).

Op 20 oktober vloog een **Raaf** over GGG Zennegat. Diezelfde vogel werd, op basis van een ontbrekende handpen, enkele dagen later ook in Duffel herkend.

Op 11 januari werd een overvliegende **Buidelmees** gemeld in Willebroek. Zowel in voor- als najaar kwamen enkele waarnemingen van het GGG Zennegat. Hier werden ook regelmatig **Baardmannen** gezien. Waarschijnlijk kwam deze soort hier, net als de voorbije jaren, tot broeden.

Op 4 mei werd een zingende **Fluiter** gehoord in de Mosterdpot te Duffel. In de periode september-oktober werden op verschillende plaatsen roepende **Bladkoning** gehoord.

Op 16 augustus werd in de Battelaer een **Waterrietzanger** gevangen. Een **Grote Karekiet** belandde op 18 augustus in de netten in het Mechels Broek. Een **Orpheusspotvogel** werd op 26 juli waargenomen in Mispeldonk. Zingende **Snorren** werden gedurende het voorjaar gehoord in GGG Zennegat en de Battelaer. Later in de zomer werden verschillende exemplaren gevangen, geringd en opnieuw vrijgelaten in het Bos van Aa. De enige **Graszanger** voor dit jaar werd op 28 maart gehoord in GGG Zennegat.

De dalende trend van **Ringmus** zette zich ook in 2024 door. De soort werd dit jaar enkel gemeld als voor- en najaarstrekker (respectievelijk 1ex. GGG Zennegate en 3ex. te Keerbergen).

Op 29 december werd, tijdens een fotozoektocht, een **Alpenheggenmus** gevonden bij de Sint-Romboutskathedraal in centrum Mechelen. Aanvankelijk zorgde deze vondst voor grote euforie onder de verzamelde vogelaars. Daags nadien bleek de conditie van de vogel pijlsnel achteruit te gaan, waardoor ook de pret snel uit was. Er werd beslist de vogel te vangen en over te brengen naar het vogelopvangcentrum (VOC) in Malderen. Daar aangekomen bleek de vogel te verzwakt door verschillende infecties en stierf hij nog dezelfde dag. Alpenheggenmus was tot dan niet waargenomen in het Mechelse en voor gans België is het

pas het twaalfde geval ooit. Zoals de naam aangeeft, moet je deze vogel eigenlijk in de bergen gaan zoeken. De dichtstbijgelegen populaties bevinden zich in Midden-Frankrijk, waar in de Vogezen, de Jura en het Centraal Massief kleinere populaties aanwezig zijn. In de winter zakken ze af naar het laagland. Toch blijven ze doorgaans in de buurt van de berggebieden die ze bewonen, algemene langeafstandstrekkingen zijn het zeker niet. Slechts héél sporadisch dwaalt een exemplaar wel eens verder af, zoals deze betreunde Mechelse vogel.

Figuur 8: Een Alpenheggenmus rond de Sint-Romboutskathedraal (29 december).

Op 16 oktober werd een doortrekkende **Grote pieper** gemeld boven de trektelpost van Keerbergen. Een **Roodkeelpieper** vloog op 28 september over GGG Zennegat. **Duinpiepers** werden op het einde van augustus en het begin van september gemeld als doortrekkers te Leest, Planckendaal en Haacht.

Een **Europese Kanarie** trok op 2 oktober over Keerbergen.

Op 18 januari dook in een tuin in Hombeek een **Geelgors** op. In oktober werden twee individuen als doortrekkers gemeld (telkens in Keerbergen). Eind oktober werd tweemaal een doortrekkende **Sneeuwgorst** gemeld (Keerbergen en Sint-Katelijne-Waver).

Dank aan alle waarnemers voor het (blijven) invoeren van spectaculaire en minder spectaculaire waarnemingen!

Tekst & foto's: Bert Mestdagh